

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות - פסחים נא:

והוסיף המשנה ברורה (סי' תס"ח ס"ק כ"ג), שאם האיסור הוא מעיקר הדין מדרבנן, ומנהג המקום שהולך לשם להקל, אינו רשאי להקל מפני המחלוקת, אלא מוטב לו לסבול הקטטות, ולא לעבור על דברי סופרים, ורק כשמנהג מקומו להחמיה, מותר לו להקל כנגד מנהג מקומו, מפני השלום.

ג. מימר אמרי כמה בטלני הוי בשוקא

כתב הרש"ש, שאף שיש דעות להלן (נה). שכיון שלא כולם יודעים אין אומרים סברא זו, יש לחלק שכאן כיון שיש עליו דין לקיים החומרות של מקום שיצא משם, אומרים סברא זו כדי לקיים דין זה, אבל להלן (נה). שמעיקר הדין מותר, אלא שרוצה לעשות עצמו כתלמיד חכם, בזה יש דעות שכיון שאין כולם יודעים סברא זו אין אומרים זאת.

אלא שהקשה הרש"ש מהמבואר ביבמות (ג), שלרבי יוחנן חולק על סברא זו אף באופן הדומה לנידון סוגייתנו שמעיקר הדין חייב. ולכן ביאר על פי מה שבסוגייתנו נקטו הלשון 'כמה בטלני הוי בשוקא', ולא כהלשון האמור להלן שיסברו שאין לו מלאכה לעשות, לפי שרבי יוחנן חולק על הסברא האמורה שם שיש כמה אנשים שאינם עושים מלאכה, אבל על הסברא שיש בטלנים בשוק לא חולק רבי יוחנן, ומשום שכיון שהוא אורח במקום זה, ואין זה מקומו, בזה אומרים שיש כמה אנשים בשוק שהם אורחים כמותו ואין להם מלאכה לעשות.

א. כל הספיחים אסורים חוץ מספיחי כרוב פירש רש"י, כל הספיחין אסורין בשביעית, מזמן ביעור ואילך. והקשו התוס', אם כן מדוע צריך את הפסוק ש'לא נאסוף', הלא יש ללמוד זאת ממה שנאמר ולבהמתך, ולכן אסור כשאר פירות שביעית כיון שכלה לחיה מן השדה. וכתב רבינו דוד בשם הרמב"ן, שמהפסוק 'ולא נאסוף' לומדים שיש לספיחין דין פירות שביעית, שמדין קדושת שביעית הוא שלא יהיו אוספין אותן בשביעית כדרך שאדם אוסף את שלו. וכיון שדינם כפירות שביעית, ממילא אסורין לאחר ביעור, כמו שאר פירות שביעית.

ובשם ר"ת כתבו התוספות, שאיסור ספיחין הוא אפילו קודם הביעור, וזה נלמד מהפסוק של 'ולא נאסוף', שרבי שמעון סובר שאסור לגמרי לאכול ספיחין בשביעית, ולדעת חכמים אין איסור אלא להכניסו לקיום. והעיר המהר"ם, שהרי כתוב 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה', ואיך שייך לומר שהספיחין אסורים לגמרי. וכתב שלפי רבי עקיבא הפסוק של 'והיתה שבת' וגו', מדבר על שאר פירות שביעית, ולא על ספיחים.

ב. והכי קאמר אין בזו מפני שינוי המחלוקת

כתב הרא"ש (סי' ד), שמשמע שאם היה הדבר מביא לידי מחלוקת, היה צריך לעשות מלאכה, לפי שגדול השלום, ואין בזה איסור דאורייתא, אלא רק מנהג שנהגו להחמיר עליהן.